

Slovenski dom

Štev. 62.

V Ljubljani, četrtek 16. marca 1939.

Leto IV

Hitler na Hradčanih v Pragi

Nemška vojska je v miru zasedla včeraj vso Češko in Moravsko
Odstop češke vlade – General Gayda „vodja Čehov v Nemčiji“

Danes Hitlerjev proglas češkemu narodu

Zadnje vesti iz Prage

Berlin, 16. marca. Uradno poročajo, da je Hitler izročil vso izvršilno oblast na Češkem in Moravskem generalu v. Brauhitschu, vrhovnemu poveljniku nemške vojske.

London, 16. marca. O. Jutranje časopise poročajo, da je včeraj s posebnim letalom angleške letalske družbe dospelo v London 13 vodilnih čeških osebnosti. Med njimi sta baje bivši vojni ministri general Sirovy ter bivši predsednik vlade Beran, poleg njih pa še nekaj glavnih osebnosti iz vodstva škodovih tovarn.

Praga, 16. marca. m. Po zadnjih vestih iz Karpatske Ukrajine so se madžarske čete približale Chustu, ki ga bodo okoli poldne zasedle. Predsednik vlade mgr. Vološin, ki je včeraj sporočil v Varšavo in v Berlin razglasitev samostojne ukrajinske države, ni dobil na to sporočilo nikakega odgovora, kaj šele priznanja o ukrajinski državi. Vološin je po zadnjih vestih iz Chusta pobegnil na Slovaško.

Washington, 16. marca. m. Bivši predsednik češkoslovaške republike je v čikaških listih objavil daljšo izjavo, v kateri hudo napada Nemčijo. Nekateri listi so to izjavo prinesli v črnem okvirju.

Nemčija je dovolila Madžarom zasesti Ukrajino

Berlin, 16. marca. m. Nemčija nima namena, da bi ovrhala zasedbo Karpatske Ukrajine po madžarskih četah. Z merodajne strani demantirajo, da bi bila Nemčija v Budimpešti storila kak korak ter zahtevala umik madžarskih čet iz Ukrajine. Tega koraka ne pričakujejo. Nemčija ni več obvezana, da bi štela meje Karpatske Ukrajine in zdaj tudi dunajski sporazum spada že v preteklost. Z gotovostjo se lahko računa, da Madžarska sploh ne bi začela zasedati Ukrajine, če bi Nemčija temu nasprotovala.

Po vestih iz Varšave je general Prehala s polovico svojih čet prekorajčil poljsko mejo. Druga polovica bo prekorajčila to mejo danes.

Madžarski oddelki neovirano zasedajo Karpatsko Ukrajino in je v njihovih rokah doslej že čez sto ukrajinskih občin. Po neuradnih poročilih so bile madžarske čete že snoci na poljski meji, kjer so se zastopniki madžarske in poljske vojske slovesno pozdravili. Skupna poljsko-madžarska meja bo dolga 150 km.

Romunska vlada je sporočila madžarski vladi, da nima namena zasedati kakih ukrajinskih predelov, marveč da bo stari samo tisto, kar ni narekuje njena varnost in njene koristi.

Poljska in Madžarska sta priznali slovaško vlado

Bratislava, 16. marca. o. Kakor v nemških krogih, tako tudi tu zavračajo vse vesti o tem, da bi bila nemška vojska prekorajčila slovaško mejo ter začela zasedati Slovaško. Nemčija priznava Slovaški pravico do neodvisnosti. Nemške čete bodo na Slovaškem samo vzdrževale red in mir.

Poljska in Madžarska vlada sta včeraj uradno sporočili slovaški vladi, da uradno priznavata samostojno slovaško državo in da bosta v kratkem imenovali svoje poslanike v Bratislavi. Ravno tako je tudi slovaška vlada prosila v Budimpešti in v Varšavi dovoljenja, da lahko imenuje svoja poslanika na Madžarskem in Poljskem.

Predsednik slovaške vlade Tiso in vojni minister polkovnik Tahos sta snoci izjavila, da se je ustanovil prostovoljski polk, ki bo vzdrževal mir in red na Slovaškem. Odrejeno je tudi mobilizacija pet mladih letnikov na Vzhodnem Slovaškem zaradi dozdavnega vpada madžarskih čet na Slovaško. Madžari pa izjavljajo, da so njihove čete le slučajno prekorajčile slovaško mejo, ko so prodirale v slovaško pokrajino, vendar se je vse to že prijateljsko uredilo.

Obisk angleškega trg. min. v Berlinu odložen

Da meni, da zaradi sedanje politične krize ni čas primeren za odhod trgovskega ministra Stanleya in državnega podtajnika Hudsona v Nemčijo. To je britansko poslanstvo sporočilo nemškemu zunanjemu ministru. Pogajanja med britanskimi in nemškimi industrijskimi delegacijami v Düsseldorfu se pa nadaljujejo.

Praga, 16. marca. o. Nemška vojska, ki je včeraj zjutraj začela po sporazumu med Hitlerjem in dr. Hachom korakati na Češko in Moravsko, je v zgodnjih popoldanskih urah v miru zasedla vse češko in moravsko ozemlje. Nemška vojska je prevzela vso oblast v zasedenih pokrajinah, dokler ne bo podpisan sporazum, ki ureja politični položaj Češke in Moravske v okviru velike Nemčije. Češko prebivalstvo, vojaštvo in oblasti so se strogo držale navodil praške vlade ter so nemško vojsko povsod mirno in dostojanstveno sprejele. Vse javne ustanove: železnice, pošta, radio, so poslovale v redu. Varnostno službo na vsem ozemlju so prevzeli začasno oddelki nemške tajne policije.

V Prago so nemške čete vkorakale okoli 10 dopoldne v popolnem miru. Na poslopjih, v katerih bivajo Nemci, so vihrale zastave s kljukastim križem. Na ulicah je bilo živahno že od ranega jutra. Na nešteti krajih so bili postavljeni zvočniki, ki so v češkem in nemškem jeziku prenašali navodila za prebivalstvo. Praški Nemci, posebno mladina, so se zbrali na krajih, kjer je bil določen svečan sprejem nemških čet. Češko prebivalstvo je ohranilo povsod dostojanstvenost in mirnost. Nemci so vzdikali nemškim četam »Sieg Heil!« in »Wir danken unseren Führer!« Glavne praške ulice so bile polne ljudstva.

Nemška vojska je v Pragi zasedla vse važnejše vojaške točke, radijske postaje, pošto in vsa javna poslopja. Generalni štab nemške vojske se je nastanil v hotelu »Ambassador«. Novi vojaški poveljnik Prage general von Gablenz je s svojim štabom zasedel praški grad Hradčane, kjer je stoloval nekdanji predsednik republike.

Nemški kancler Hitler je prekorajčil češko mejo pri kraju Češka Lipa in že dopoldne pregledal čete, ki so prodirale na češko ozemlje. Ko so nemški oddelki zasedli Prago in izvedli najpogrebnejše varnostne ukrepe, se je nemški vodja pripeljal v bivšo prestolnico češkoslovaške republike. Praški Nemci so se zbrali na ulicah, kjer se je Hitler stoje na avtomobilu peljal v mesto. Po vseh teh ulicah so oddelki vojske v popolni bojni opremljeni tvorili gost špalir na čast svojemu vrhovnemu poveljniku. Z nemških hiš so visele zastave s kljukastim križem. Praško prebivalstvo se je vedlo dostojno in ni prišlo niti do najmanjšega neljubega dogodka.

Hitler se je takoj odpeljal na Hradčane, kjer so nekdanji stolovali češki kralji in zadnje čase predsednik republike. Na Hradčanih je vihrala zastava nemškega državnega poglavarja. S Hitlerjem so dospeli v Prago načelnik nemškega generalnega štaba general Keitel, zunanji minister Ribbentrop, vrhovni poveljnik narodno socialističnih oddelkov in voditelj nemške policije minister Himmler in drugi. Na Hradčanih je Hitler pregledal vojaške oddelke, nato se je umaknil v notranje prostore. Pozdravit ga je prišel italijanski poslanik, ki je imel potem daljši razgovor z zunanjim ministrom Ribbentropom. Nemški državni poglavar je noč prebil na Hradčanih.

Danes dopoldne je Hitler sprejel najprej bivšega predsednika češkoslovaške republike dr. Hacha in zunanjega ministra dr. Chvalkovskega. Po tem sprejemu bo Hitler dal proglas češkemu narodu, v katerem bo začrtal glavne smernice za bodoče sožitje med Čehi in Nemci v veliki Nemčiji.

Hitler bo danes odpotoval iz Prage na Moravsko.

Češka vlada je imela včeraj popoldne stalne seje, ki so trajale do pozno v noč. Naslednja seja je sklicana za danes dopoldne. Na njej se bodo posvetovali o pripravah za ureditev političnega, narodnega in gospodarskega položaja Čehov v novi državni skupnosti.

Takoj včeraj so v Pragi sestavili poseben češki odbor za sodelovanje z Nemci.

Vrhovno vojaško poveljstvo poroča: Prodiranje nemških čet se nadaljuje po načrtu kljub hudemu snegu in poldnevni. Doslej ni bilo incidentov. Čete, ki prodirajo na Moravsko, prihajajo iz Šlezije in so se včeraj popoldne združile s četami, prodirajočimi z vzhoda. Tudi na Češkem je vojaštvo doseglo postavljene cilje kljub snežnemu viharju.

Narodno-socialistični urad za pomoč ljudstvu, je prevzel oskrbo Češke in Moravske, ki sta pod varstvom nemške vojske. Urad je že včeraj razdelil pol milijona obrokov prebivalstvu, med njimi 450.000 toplih jedi. Pri tem delu so uradu pomagale vojaške kuhinje in poseben bavarski pomožen vlak. Da pomagajo narodu tudi v zdravstvenem pogledu, so poslali 600 nacističnih sester iz starega rajha na Češko in Moravsko.

Praga, 16. marca. o. Zadnja češkoslovaška vlada je po današnji jutranji seji odstopila. General Brauchitsch je za »voditelja Čehov v Nemčiji« imenoval generala Gayda, nekdanjega voditelja češke fašistovske stranke.

Novi »voditelj češkega naroda« general Gayda je izdal na narod proglas, v katerem pravi med drugim: »V današnjih težkih časih apeliramo na vas za sodelovanje, ki ne bo sestajalo samo iz parada. Popolna edinost in odločnost sta potrebni za vse stvari, ki jih bomo v bodoče skupaj preživljali. Zahtevamo mir in red, ki sta v sedanjem času posebno potrebna. Ustanovili smo deloven odbor iz ljudi nacionalnega prepričanja, ki veljajo kot zastopniki vseh slojev naroda.«

Včeraj popoldne je Praga dobila svoje normalno lice. Promet po ulicah je živahen. Prebivalstvo se pokori nasvetom, ki jih dobiva po radiu, da ohrani mir in da posluša zapovedi organov javne varnosti. Danes dopoldne je general, poveljnik mesta, napravil vjudnosten obisk pri ministru dr. Havelki na praškem gradu. Tudi zastopnika vojaške pisarne predsednika republike polkovnika Nemečka in vojaškega poveljnika praškega gradu Kvačila so obiskali zastopniki nemških vojaških oblasti.

Češko oblasti so včeraj izdale strog nalog prebivalstvu, da se mora izogibati vsakemu prekananju z nemško vojsko in da mora spoštovati nemško zastavo. Ne sme naslediti izizvalcem, ki bi radi povzročili nered in s tem prinesli češkemu ljudstvu nove težave. Po zahtevi nemške policije so bile sinoči aretirane nekatere osebnosti, znane po svojih simpatijah do dr. Beneša in po svojem delovanju z Beneševim režimom. Med drugimi so prišli tiskovnega načelnika v zunanjem ministristvu Jana Hajeka, ki velja za osebnega prijatelja dr. Beneša.

Vrhovni poveljnik nemških čet v Pragi je izdal povelje, v katerem pravi, da je za civilnega voditelja novih pokrajin imenovan sudetski gaulreiter Konrad Henlein. — Dalje pravi ukaz naslednje:

1. da je prevzel vso oblast na Češkem in Moravskem v svoje roke;
2. vsa javna oblastva, pošta, promet in železnice naj delajo nemoteno, kakor da se ni ničesar zgodilo;

Kakšen bo položaj Čehov v Veliki Nemčiji

Berlin, 16. marca. Glede ureditve na novo priključenih pokrajin Češke in Moravske k Nemčiji še niso znane nobene podrobnosti. Gotovo je samo to, da je vojska prešla popolnoma v roke tretjega rajha. Že zdaj se z gotovostjo lahko reče, da Čehi in Moravani ne bodo služili vojske, ker bo Nemčija prevzela vso vojaško oblast, prav tako kakor je prevzela v slovaških pokrajinah.

Po priključitvi Češke in Moravske k Nemčiji bodo prenehala posloovati dosedanja diplomatska predstavništva v tujini. Na drugi strani se bodo pa odprla diplomatska zastopstva neodvisne slovaške države. Gotovo je, da bo nemška zakonodaja tudi razširjena na novo priključene pokrajine. To ve-

3. gospodarsko življenje naj se povsod razvija nemoteno in morajo vsi ostati še naprej pri svojem dosedanjem delu;

4. vsi morajo biti poslušni odlokom poveljnika nemških čet v Pragi.

Z ozirom na to, da je prepovedano svobodno gibanje ljudstva po ulicah od 9 zvečer do 6 zjutraj, so bile sinoči vse ulice skoraj čisto prazne. Le to in tam je bilo videti nekaj ljudi, ki imajo posebno dovoljenje, da smejo biti ta čas na ulicah. V Prago prihajajo vedno novi oddelki nemške vojske ter odhajajo naravnost v vojašnice. Povsod vlada mir in red. Železniški promet je normalen. Po pripovedovanju potnikov, ki so prišli sinoči iz Bratislave, so tam pričakovali prihod nemške vojske za včeraj popoldne. V Brnu so na kolodvoru opazili oklopne vlake ter so novi oddelki nemške vojske še neprestano prihajali. Vsi vlaki, ki prihajajo v Prago, so prepolni bivših češkoslovaških vojakov, ki so razrešeni zdaj vojaške dolžnosti in se vračajo na svoje domove.

lja predvsem za nürnberški zakon o judih, ki bo stopil takoj v veljavo. V tem oziru ne bo velikih težav, ker je zadnje mesece bilo na Češkem že močno protijudovsko gibanje.

Glede državljanskih odnosov Čehov do tretjega rajha omenjajo možnost, da se bo morebiti naredila razlika ter da se bodo državljani deloma imenovali »Reichbürger«, deloma pa »Staatsangehöriger«. Drugo ime bodo nosili Čehi in Moravani. Nemci poudarjajo, da bodo Čehi dobili popolno kulturno avtonomijo in da se bodo kulturne pravice Čehov stoddostno spoštovale. Prav tako poudarjajo, da se bodo izogibali vseh napak, ki so jih svojčas zagrešili proti Čehom Habsburžani.

Svet o dogodkih po svetu

Jugoslavija

V Belgradu zasledujejo zadnje dogodke na Češkem pozorno in mirno. Smatrajo jih kot nujno posledico deloma čeških napak, deloma pa spletke zahodnih velesil, ki so si skušale spet pridobiti v Srednji Evropi tla za svoje načrte. Jugoslovansko stališče do teh dogodkov je tako, kakor je bilo lani v septembru, saj je prijateljstvo in sodelovanje z Nemčijo in Italijo že dolga leta temelj vse naše zunanje politike.

Italija

Diplomatski urednik agencije Stefani piše: Dogodki na Slovaškem so vnovič dali prav Mussoliniju, ki je septembra lanskega leta jasno napovedal neizogibnost razvoja dogodkov v Podonavju. V zgodovinskem pismu lordu Runcimanu, objavljenem lani 15. septembra, je jasno potrdilo, da je poleg sudetskega vprašanja še madžarsko, poljsko in slovaško. Te jasne izjave je Mussolini ponovil v svojih govorih v Trstu, Benetkah in Veroni še pred monakovskim mirom in dunajsko razsodo. Danes, po šestih mesecih, so dogodki dali Mussoliniju popolnoma prav. Tisto, kar so mislili, da bo odloženo, je danes ponovno na dnevnem redu kot evropska potreba. Italijanski narod je z iskrenimi simpatijami gledal na težnje narodov, ki jih je versajska mirovna pogodba udarila.

Nemčija

Današnja »Deutsche Allgemeine Zeitung« objavlja članek, ki ga je napisal Sileks in ki v njem med drugim pravi:

»Koraki, ki jih je storila Nemčija, niso naperjeni niti proti Franciji, niti proti Angliji, niti proti komu drugemu. Ti koraki so posledica nemogočega položaja in ne pomenijo ničesar drugega kot to, da je naš nemški rajh v središču Evrope zavzel z zavestjo mesto, ki mu pripada.«

Naši madžarski prijatelji so vkorakali v Ukrajino ter se približali poljski meji. Slovaki so proglasili svojo neodvisnost in bodo zavzeli nov položaj na način, ki še ni znan. — Velikim nemškim jezikovnim otokom na Češkem in Moravskem se ni treba več brigati za narodni obstoj.

Anglija

V spodnji zbornici je predsednik angleške vlade Chamberlain dejal: Razpada je Češkoslovaška, o kateri smo upali, da bo po münchenskem sporazumu stopala po novih poteh. Angliji očitajo, da je izdala svoje prijatelje. Ta očitek je neutemeljen.

Britanska zunanja politika se ne bo umaknila z dosedanje poti. Britanska vlada slej ko prej upa, da se bodo vsi spori dali urediti z miroljubnimi in nepristranskimi razgovori. Cilj, za katerim stremimo, je preveč vzvišen, da bi nas posamezna razočaranja mogla odvrtiti od nadaljnjega dela zanj.

Angleški poslanik v Berlinu je pri nemški vladi prosil za pojasnilo

Francija

Dogodki na Češkem in Slovaškem so v Parizu v vseh krogih vzbudili veliko zanimanje. Za včeraj popoldne je zunanje-politični odbor v zbornici napovedal sejo, na kateri naj bi zunanji minister Bonnet podal poročilo o vprašanju socialističnih predlogov glede sklicanja mednarodne konference zaradi razpravljanja o splošnem evropskem položaju. Seja je bila posvečena dogodkom v Srednji Evropi. Zunanji minister Bonnet je na razna vprašanja poslancev odgovoril, da je bilo v Münchenu sklenjeno, da se za meje nove Češkoslovaške dajo mednarodna jamstva ter da so bila o tem pogajanja že v teku. Francija do Češkoslovaške še ni prevzela nobenih obveznosti.

Amerika

»Washington Star« pravi, da je dejansko uničenje CSR napravilo v Ameriki hud vtis. V tej novi krizi vidijo predigro zelo resnih dogodkov, ki jih pričakujejo pred koncem meseca, kajti poročila ameriških diplomatov iz Srednje Evrope potrjujejo, da sta nemška in italijanska vlada pripravljene iti še dalje. Mnogi opozarjajo vlado USA, da bi se dogodki utegnili začeti v desetih dneh. V uradnih krogih v Washingtonu so včeraj mislili, da je namen totalitarnih držav zagotoviti si pokorščino malih držav v bodoči vojni s Francijo in Veliko Britanijo.

Gostovanje italijanske komedije

Sijajen uspeh beneškega gledališča z Goldoni, v „Zdraho v Chioggi“

Ljubljana, 16. marca.

Snoči je bila v opernem gledališču odlično obiskana predstava italijanske gledališke skupine iz Benetk. Občinstvo je to gostovanje toplo pozdravilo, ker se je zavedalo, da je v sedanjih razmerah še prav posebno pomembno.

Že leta 1786. je ta burkasta ljudska komedija izvala pozornost enega izmed velikih evropskih duhov — samega starega Goetheja, ki je tedaj potoval po Italiji. Videl je v njej izrazit kos laškega življenja, ki jo je Goldoni zajel v čezotski okvir. Ta Goldonijeva „Zdraha“ je res bistveno zvezana z narečjem in ljudmi, ki jih predstavlja — pa tudi z ljudstvom, ki mu je namenjena. Saj pravi Goldoni sam v svojih „Spominih“, da jo je „izrečno napisal za okus preprostega ljudstva“. S tem ni rečeno, da takih „zdrah“ drugod po vaseh ni in biti ne more. Nasprotno. Motiv „zdrahe“ je pač mednarodni, le način, kako ga je Goldoni v svoji komediji porabil, je edinstven, je pristno južnjaški. „Zdraha“ je zares prava laška ljudska komedija, kot si jo izrazi teško predstavljamo. To se pravi, da je v njej zvezi z najbolj bistvenim elementom laškega gledališča od njegovih začetkov do najnovejših časov — s commedia dell'arte. Kar je „obelcant“ v laški operi, to je improvizirani burkasti mimus v laškem gledališču. Še v Pirandellu se očitajo ta svet. In vsi tisti, ki v sedanjih časih iščejo bistva in smisla gledališke umetnosti, se obračajo tudi k prvobitnemu načinu burkaste mimike, kakršna se je v klasični obliki izkristalizirala v improvizirani laški commedii dell'arte.

V tem oziru pomeni gostovanje beneških igralcev za nas gotovo velik dogodek. Saj so nam odprli v vsej pristnosti tisti svet, ki ga poznamo pri nas le bolj s teoretske strani.

Kulturna Ljubljana je pokazala izredno veliko zanimanje za gostovanje beneških umetnikov. Operno gledališče je bilo nabito polno. Vodja gostov, g. Alberto Colantuoni, je v prisrčni in duhoviti uvodni besedi odtrgal svet, ki ga njegovi igralci prinašajo. Gotovo pa si umetniki niso mislili, da bodo tako hitro navezali kontakt z občinstvom. Razlog je na dani: kjer je odgovorila beseda, ki je ostala nerazumljiva, je govorila živa govorica igre same. In ta način igre je bil resnična priča stare igralske kulture, ki jo je Goldoni našel pripravljeno in dodelano. Nešteti igralski rodovi so jo ohranjali in žlahtnili. Pri tem sta jim bila v podporo dva vevlažna momenta: narodni temperament in laška govorica sama. Pozabiti seveda

ne smemo, da je bil Goldoni sam dejansko nasprotnik commedie dell'arte. Po Molièrovem zgledu je hotel priti do fiksične, napisane komedije. Pri tem so mu kajpak služili že izdelani elementi iz preboga zakladnice stare commedie dell'arte, ki je v njegovi dobi res da prihajala že v maniro in propad. Tudi Molière se je neskončno mnogo naučil od laške komedije. Toda Goldoni je ostal le na pol poti. Namesto konvencionalnih figur je postavil res znane v komedijo, do človeške in družabne satire se pa ni mogel priboriti. Preveč ga je uklepala tradicija stare komedije in njen čar. Danes pravimo: Prav je tako! V njegovih komedijah sicer ni mask, kot jih je poznala stara commedia dell'arte, tudi odrske domisljice (lazzi) so omejene, ostal pa je duh te stare komedije, umetniško požlahtnjen in za vse čase v zapisano odrsko besedo ujet.

„Zdraha“ zahteva temperameta in urnih jezikov, vsa njena teža pa sloni na ženskih vlogah. V prvem taboru je bila Madonna Libera (M. Seglin) pač nedosegljiv tip južnjaške zrele žene iz ljudstva, in tudi njeni dve sestri, prevečena Orsetta (L. Garella) in naivna Checca (A. Carli). Sta bili podani dovršeno. V drugem taboru je ugajala zlasti trmasta Lucietta (L. Garella), a tudi odločna Madonna Pasqua (L. L. Bert) je bila temperamentna zastopnica družinskih interesov. Nedosegljivo postavbo padrona Fortunata, ki jo je že Goethe z veseljem omenjal, je podal z neverjetno invencijo in igralsko rutino g. Cesco Baseggio. Nič manj značilni ni bil lik čolnarja (ne kovača, kot je stalo na programu) Toffola (E. Baldanello). Tudi oba ljubosumna mladeniča, oblastni in odločni Tita-Nane (C. Lodovici) in vročkrvni Beppo (T. Baldanello), sta bila mojstrsko podana. Padron Toni (R. Dioda), ki je resno in odločno pripomogel k začasni spravi, je po Goldonijevi zamisli bolj obrobna postavba. Padron Vincenzo (A. Tosato) je med vsemi temi prepirljivi posrednik nekemu, ki v „zdraho“ usmerja in jo pripelje h koncu — pristavu Isidoru, ki ga je primerno dostojanstveno, s prikritim bonvivantstvom in grandezozo beneškega kavalirja podal C. Micheluzzi. Zanimiva, za naš okus morebiti prehud v karikaturu pomaknjena postavba je bil komandador (R. Tacchetti). — Komedija ne zahteva posebnosti v inscenaciji. Scena gosp. Alda Calva je bila dobra. Končni ples in pesem sta bila prav zanimiva.

Gostovanje beneških igralcev pomeni torej i zanimivost i umetniški dogodek.

N. K.

rovi za bolniški fond se stekajo skoraj sleherni dan v društveno blaginjo. Društvo bo tudi v nadalje redno obveščalo javnost o uspehu svoje socialne ustanove. Danes poročamo s posebno radostjo, da je gospod, ki ne želi, da bi javnost izvedela za njegovo ime, nakazal DSLU za bolniški sklad 3000 din. Ko izrekanu gospodu darovalcu svojo iskreno zahvalo, izražamo željo, naj bi njegovo velikodušje našlo čim več posnemalec med ljubitelji slovenske likovne umetnosti. — Društvo slovenskih likovnih umetnikov.

Koncert Akademskega pevskega zbora

Dne 3. aprila bo spet koncert Akademskega pevskega zbora, ki je prav gotovo eden najboljših zborov v naši državi. S svojimi vsakoletnimi koncerti si je znal pridobiti stalno navdušeno občinstvo, ki mu vselej do zadnjega kotička napolni dvorano.

Njegov letni koncert je vselej družabni in umetniški dogodek prvega reda. Že tedne prej se o tem pevskega večeru pogovarjajo prijatelji lepe pesmi.

Letos bo koncert APZ dne 3. aprila, in sicer prav tako kakor druga leta, v veliki dvorani hotela Union. Tokrat so na sporedu dela slovenskih skladateljev iz dobe preporeda. Ta spored bo prav gotovo še posebno privlačen, saj se bomo seznanili s kompozicijami Riharja, Fleišmana, Maška, Vilharja, Jenka in drugih.

Kakor se je doslej pokazalo že vsako leto, je bil zadnje dni naval za vstopnice tolikšen, da so nekateri ljubitelji lepe pesmi morali odhajati s praznimi rokami zato je prav, če občinstvo že zdaj pridno posega po vstopnicah, ki se dobe v vratarjev loži na ljubljanski univerzi. Najboljše bo, če si za vsak primer vstopnico za koncert nabavite takoj!

Dogodki, ki so pretresli meščane

Zadnji, večerajšnji dogodki so vzbudili v našem mestu veliko komentarjev. Meščani so se ustavljali na ulicah, brali časopise in se pogovarjali. Precej nemirno je bilo v mestu snoči, ljudje so se sestajali v gruča in debatirali ter pričakovali novih vesti s severa. Pričakovali so, da se bo ponoči zgodilo še kaj posebno važnega. Pa se je res. Nekateri prebivalci našega mesta eploh niso to noč zatislili očesa, ampak so že zgodaj zvečer sedli k aparatom ter poslušali vso noč. Tako vznemirljivega dogodka, kakršen je bil zadnji, vsa leta po svetovni vojni prav gotovo še ni bilo.

Lobanje, ki so jo pokopali v Breznu bodo izkopali Nadaljni razvoj velike kriminalne afere v Dravski dolini

Marišbor, 15. marca.

Ogromno pozornost vzbuja v Dravski dolini kriminalna afera, o kateri am poročali v današnjem „Slovenskem domu“. Vse govori sedaj samo o usodi Antona Kozjaka, o Feliks Urnautu in njegovi ženi, o najdeni lobanji ter o strahovitih zločinih, ki mečejo svojo temno senco na vse te dogodke. Izvedeli smo sedaj še nekatere podrobnosti, ki so za to afero tako značilne.

Anton Kozjak je prišel prvič v stike s kazenskimi paragrafi leta 1909. Dne 31. oktobra omenjenega leta je bil ustreljen pri Močnikovem mlinu na Kapli Antonov brat Andrej Kozjak. Ko je ponoči mlel, se je mlin naenkrat ustavil. Odmaknila se je zapornica na zlebu, oddaljena kakih 80 korakov od mlina. Andrej Kozjak je šel k zapornici, da jo popravi, ko pa se je sklonil, je počil iz grmovja strel ter ga smrtno ranil. Čez nekaj dni je umrl, pred smrtjo pa je izjavil, da ga ni ustrelil nihče drugi, kakor brat Anton. Tega so zaprli, niso pa mu mogli nič dokazati. Preiskava se je vršila tudi proti Ivanu Kotniku, katerega so tudi sumili, da je streljal na Andreja Kozjaka, pa mu niso prav tako mogli nič dokazati. Leta 1913 je Anton Kozjak zagrešil drug zločin: 25. junija omenjenega leta je pogorela domačina Neža Kozjak, ki je bila precej visoko zavarovana. Zavarovalnica je dobil njen mož Anton Kozjak. Ugotovljen je bil namreč požig, toda zopet ni bilo pravih dokazov. Leta 1917 je prijavil neki Ivan Pressnitz Antona Kozjaka, da ga je ta nagovarjal leta 1909, naj mu ubije brata Andreja. V vihrji vojnih dogodkov pa je vse skupaj zaspalo. Leta 1920 je bil izvršen v noči od 12. maja v Helblovem gozdu nad Kaplo grozovit zločin. Umrjen je bila posestnica Margareta Grušovnik. Storiči so jo zadavili. Tudi pri tem zločinu je padel sum na Kozjaka. Prvič pa se je pojavilo z njim v zvezi tudi ime čevljara Feliksa Urnauta, ki je takrat stanoval še v Avstriji. Pa tudi ta zločin je ostal nepojasnjen. Šele leta 1928 je prišlo postopanje proti Kozjaku Antonu v tek. Obtožen je bil skupaj z Ivanom Pressnitzom umora

Stopet prevozov več kakor lani

ob tem času izkazuje statistika na reševalni postaji v Ljubljani. Lani jih je bilo 14. marca 908, včeraj pa kar 1013! Število se bo dvigalo iz leta v leto, ker se naše mesto širi na vse strani in dobiva vsako leto močan prirastek. Kakor vse kaže, bomo na koncu leta zagledali v vpisni knjigi na reševalni postaji prav čedno končno številko.

Kranjska policija dobro dela

Kranj, 15. marca.

Te dni je policija aretirala v kranjskem hotelu »Union« nekdo mlado delavko z Jesenic, ki se je v tem javnem lokalu zelo nedostojno vedla. Policija je delavko kaznovala z izgonom iz občine Kranj za dobo treh let.

Prostor med naselbinami »Na planinici« je služil že dalj časa za igranje z denarjem. Z denarjem so tukaj »fucali« delavci iz Kranja in okolice in zapravljali njihovim družinam tako potreben denar. Od časa do časa pa so se hodili »Na planinico« igrati z denarjem tudi razni »boljši ljudje« iz Ljubljane, ki niso našli v Ljubljani skritega prostora za to prepovedano igro, celo z avtomobili so se pripeljali nekateri. V ponedeljek je kranjska policija zasedla »Na planinici« kar devet igralcev te prepovedane igre. Na igrišču so policijski organi našli 150 dinarjev in jih zaplenili. Igralce so odgnali na policijo k zaslusovanju. Ugotovili so, da imajo pri sebi precej denarja, ki ga je začasno pridržala policija. Vsa zadeva je bila izročena sodišču.

Predstojništvo mestne policije v Kranju poziva vse prebivalce občine Strazišče, da se v smislu »Uredbe o prijavljanju prebivalstva« z dne 15. januarja 1930 (Uradni list 32-141 z dne 19. februarja 1930, prijavijo za bivanje najkasneje do 1. aprila 1939 pri tukajšnjem predstojništvu na policijski stražnici, kjer dobijo tudi potrebne tiskovine.

Vremensko poročilo

Kranjska gora-Vrščic: —5, sončno, 60 cm snega, osenjen.

Pokljuka: —7, delno oblačno, 60 cm snega, sen.

Dom na Komni: —10, sončno, 145 cm snega, pršič.

Dom na Voglu: —6, 140 cm snega, pršič.

Koča pri Triglavskih jezerih: —10, delno oblačno, 70 cm snega, osenjen.

Seniorjev dom: —10, delno oblačno, 90 cm snega, pršič.

Peca: —3, delno oblačno, 80 cm snega, pršič.

Ljubljana od včeraj do danes

Ze včeraj je začela pihati močna burja, ki je pregnala ljudi z ulic v hiše. Nebo se je zoblčilo, kazalo je, da bo prišel dež, toda burja ga je zadržala.

Dve nesreči

20-letni delavec Jože Kaplan iz Rakitnice 70 je nakladal hlode, pa mu je eden padel na nogo in mu jo zlomil. Reševalci so fanta prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

12-letna delavčeva hčerka iz Gradca pri Litiji, Stelka Simončičeva, je šla čez cesto, pa je pridrvel avtomobil ter jo podrl. Dobila je precej hude poškodbe, tako da je morala v bolnišnico.

Reševalci so morali od včeraj do danes posredovati v 12 primerih.

Mlad je moral umreti

Ob pol 9 zvečer so bili v torek reševalci policijski na Galjevičev 178. 28-letnemu Jožetu Snoju, uradniku Trgovske bolniške blaginje je bilo nenadoma postalo slabo. Bruhnili je kri. Reševalci so Snoja nemudoma odpeljali proti bolnišnici. Toda fant je že med prevozom umrl. Reševalni avto je nato odpeljal Snojevo truplo nazaj proti domu.

Mladi Jože Snoj je bil zelo priden in značilen fant. Njegova smrt je vzbudila v krogih njegovih prijateljev in znancev mnogo sočutja z nesrečno družino. — Pogreb bo v petek, 17. t. m. ob 2 popoldne iz Zavetišča sv. Jožefa na Vidovdanski cesti.

Hitro so ga prišli

Dva možaka sta v torek popoldne skočila na Tyrševi cesti 15 iz hiše. Čez nekaj časa jo je za njima urezal še tretji, pred katerim sta prva dva po vsem videzu imela strah. Kaj naglo sta jo brisala proti železniškemu prelazu na Tyrševi c. Nemara bi se jima bil beg posrečil. Toda v Pražkovi ulici je stal stražnik, ki se je za prvim vlomilec nemudoma spustil v tek. Po Bleiweisovi cesti je krenil v Vošnjakovo ulico. Vlomilec se je v Vošnjakovi ulici potuhnil in skril za ogr-

jo, pa ne preveč pripravno. Stražnik ga je zapazil, skočil k njemu ter ga zagrabil.

V tem je že prišel k njemu v kavarni Evropski, Franc Gorenje, ki je preganjal oba vlomilca. Povedal je, da sta bila vlomilca vdrla v prvo nadstropje nad kavarno, kjer sta iz omare ukradla denarico, nekaj obleke ter drugih stvari, ki sta jih zagledala v omari, med drugim tudi fotografski aparat.

Stikala sta po sobi okrog, da bi vzela s seboj še kaj vrednega. V tem pa je že stopil v sobo Franc Gorenje. Pred njim sta zbežala iz sobe in planila na ulico.

Stražnik je prvega vlomilca potegnil s čvrsto roko iz ograde. Ogledal si ga je malo od bliže in ugotovil, da je prišel 22-letnega ključavničarskega pomočnika Karla Jurkoviča, ki stanuje na Glincah. — Drugi vlomilec je srečno odnesel za prvi čas pete, toda roka pravice se je že stegnila za njim in ga bo prav kmalu trdo prijel. Policijski organi menijo, da je ta, drugi vlomilec že preizkušena »znamka«, ki je že večkrat segla po tuji lastnini.

Na Jurkovičevem domu so napravili preiskavo, da bi videli, če ni Jurkovič morda kaj bolj založen z ukradenim blagom, pa niso mogli ugotoviti ničesar sumljivega. Našli pa so nekaj zastavnih listkov. Najbrž so bili ti listki izdani za ukradeno blago, ki ga je Jurkovič spravil v denar.

Jurkoviča samega pa so na policiji podvrgli posebno natančnemu ogledu. Čudno »krošnjec« so odkrili pri njem. Prav imenitno je bil založen z vlomilskimi orodjem vsake sorte in vseh kalibrov. Čelo zbirko diet je imel, vitrihrov, ponarejenih ključev in druge sumljive drobnarije. Seveda so mu vse to lepo pobrali in zaplenili. Za zapahli itak ne bi imel česa početi s to kramo. Zdaj mu je nevarna »obrt« prišla menda za lep čas na klin.

Posnemanja vredno dejanje

Društvo slovenskih likovnih umetnikov nam poroča: Akcija DSLU za pomoč obolelim in onemoglim slovenskim umetnikom je našla med našim občinstvom nepričakovano ugoden odziv. Da-

Hervey Allen: Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

»Torej od zdaj naprej se bo imenoval samo »Napoleon«!« je dejal Ouvrard, »prav kakor se imenujejo tudi drugi kralji samo na kratko. Prav, dobro. Mi bančniki vsaj zdaj vemo, pri čem smo. Ali ne bi malo trčili ob začetku te nove dobe!«

Storili so to molče. Po pojedini jih je peljal na galerijo, kjer so v dolgih vrstah visele slike klasičnih prizorov. Te prizore Homerjevih junakov so preslikali David in drugi moderni umetniki. Na koncu galerije je visela slika hišnega gospodarja, ki jo je naredil nek Davidov učence. Ouvrard je dal prinesiti luči in z dopadanjem opazoval sliko. Na pomolu pristanišča, najbrž pristanišča starodavne Ostije, je stal v togi rimskega senatorja in nadzoroval razkladanje dragocene blaga z ladje. Če niso zadaj za to sliko morda kakšne stopnice, je pomislil Antonio — in kam neki vodijo? Pa ni imel dosti časa razmišljati o tem; po vsem tem, ko so si že ogledali vse znamenitosti Reineya, je bil na zadnje tudi že čas, da grede k počitku.

»Jutri zjutraj vaju pri odhodu ne bom videl.« je dejal Ouvrard. »Potrebujem nekaj ur počitka in bom zato dal časa spal. Bodite vsak trenutek pripravljeni za potovanje v Madrid, gospod Adverso. Na vašem mestu bi jaz porabil čas v Parizu v ta namen, da bi se dobro pripravil za New Orleans. V Parizu si človek lahko nakupi mnogo stvari, za katere vem, da jih v Louisiana ni mogoče dobiti. Če pa boste svojo stvar v Louisiana dobro opravili, vem, da bo po vaši vrnitvi iz New Orleansa le malo takšnih stvari v Parizu, da jih ne bi mogli kupiti.«

Ko se je ta večer odpravljal Antonio k počitku, ga je prvič, odkar je pred letom dni prišel v Gibraltar, prevzel občutek, kako brezpomembno je življenje, v katerega se je podal. Do zdaj ga je veliko zadovoljvalo nad tem, da se je vrnil v civilizirani svet, potegnito za seboj. Ko je potoval čez Alpe, je bil na najvišji točki vala, na katerem je plaval. Vleget se je na ogromno dragoceno posteljo v tež, dokaj preveliki sobi, v kateri je edini nemir povzročalo obupno tiktakanje ure. Tedaj je tudi v njegovi duši nastal silovit nemir. Nenadno veselje, da bi pustil vse, potrgal vezi, ki ga vežejo na posestvo, ga je pripravilo do tega, da je nenadno spet skočil iz postelje in stopil k oknu. Zagledal se je v mežikajočo mesečino v

nočnem parku, ki je bil kot pokopališče napolnjen s tihimi, motnimi spomeniki.

Ogrnil si je jutranji plašč, pustil gorečo svečo pred vrati, da b ipozneje spet našel pot nazaj po tem neskončnem dolgem hodniku, in šel navzdol po stopnicah za nekim daljnim človeškim glasom. Čez nekaj trenutkov je zagledal luč in slišal ropotanje s posodo, smeh in žvižganje. Obstal je pred zaprtimi vrati, okleval za trenutek, nato pa pritisnil na kljuko. Znašel se je v velikem prostoru, ki je bil namenjen za pomivanje posode. Stirje ali pet streljav je pomivalo krožnike, ki so bili umazani od zadnje pojedine pred dvema urama. Ko je vstopil, so vsi hkrati utihnili.

»Ali gospod kaj želi?« je vprašal mladenič ter se mu priklonil.

»Mogoče je vrvice pri zvoncu pretrgana?«

Antonio je odkimal.

»Rad bi pri vas malo posedel in pokramljal. Ali smem? Počutim se tako osamljenega v oni veliki sobi.«

Dekle so se zasmejale. Mladenič pa je prinesel stol k mizi ter prisedel k Antoniu. Nekaj časa so bili vsi kar nekako v zadregi. Potem je začel mladi strežnik pripovedovati o kmetiji, kjer je bil doma. To je Antonio tudi zanimalo. Kmalu bo poroka. Tudi to ga je zelo zanimalo. Tako so se zabavali nad eno ur. Okoli polnoči se je Antonio vrnil nazaj v svojo sobo. Sveča pred vrati je skoraj čisto dogorela. Ugasnil jo je ob okno in zasledoval ozek trak dima, ki se je pošastno vil v noč. Potem je zlezal v velikansko posteljo in zaspal.

Pozabil je zagrniti zavese. Čez nekaj ur je zasijalo avgustovo jutro mogočno v okna na vzhodni strani gradu Reincey. Od te svetlobe se je Antonio prebudil. Zazdalo se mu je, kakor da ga je obdal angelski sij.

Hitro se je oblekel, ne da bi poklical strežnika, in stekel po stopnicah. Vincenc je naredil isto in je pravkar sedel pri zajtrku. Bila je podoba, kakor da sta se tu šele našla. Srečanje prejšnjega dne prav za prav ni bilo svidenje.

»Dobro, da Ouvrard še ni vstal.« je zašepetal Vincenc. »Ne bova izgubljala časa.« Ukazal je, naj takoj pripeljejo berlino.

»Imam s seboj koveče iz Anglije.« je dejal Antonio.

»Naj jih grajski oskrbnik pošlje z vozom za teboj. Midva se bova zdajle jutraj hitro in brez prtljage odpeljala.«

To je bilo hitro urejeno. Nihče v Reinceyu ni imel povoda pri- toževati se nad njuno napitnico. Kakor kakšna častna četa si je dvajset strežajev v livreh prizadevalo, da bi natožili njuna dva

koveča na voz. Služkinje v belih predpasnikih in pisanih telovnikih so se priklanjale. Stale so v dolgih vrstah na obeh straneh. Vest, da je Jacques Claire dobil takoj po zajtrku lepo poročno darilo za svojo nevesto, je delovala kot električna iskra in sicer tako grobno tihem gradu.

Služabništvo na noben način ni moglo razumeti, zakaj je kovič iz Pariza objel velikega gospoda, ki je bil na videz prav tak kot kakšen Anglež. Pri vsem tem je bil ponosen mož, Spanec. To strastno pozdravljanje na stopnicah je bilo nekaj čudovitega. Tujec je bil čisto presenečen in ves prevzet — in to tudi ni bilo prav nič čudnega. Velik pes je skočil izpod voza in naskočil Antonia kot kak lev. Glinljivo je bilo gledati, kako je s tacami objel roko svojega gospodarja in jo lizal. Marsikoga skritih opazovalcev je kar tiščalo v grlu od same ginjenosti, ko je slišal lajati psa. Tako obtožujoč in obenem vriskajoč je bil njegov glas.

Od Reinceya proti Parizu so vozili kakšne tri ure v lahnem diru po lepi novi obrežni cesti, ki se je kakor svilen trak vila ob bregu reke Seine. Vincenc je bil ves srečen, ko je videl uspeh presenečenja, ki ga je bil pripravil Antoniu.

»Juan je zelo lep skrbel za konje.« je dejal. »Sploh pa zna vse, od loščenja parketov pa do likanja mojih oblek. Saj je bilo skoraj tako, kakor da Aristides spet sedi na kozlu. Končno pa sem preskrbel dobro podlago, na kateri si bo lahko pridobil veliko uspehov v življenju. Je tajnik pri Cambacèresu. Sestavlja zakonske osnutke. Simba pa je poglavje zase. Mogoče mu boš ti prišel do živega.« Zadovoljno se je zagledal v pariški dim, ki se je kot lahka megla vil nad nizkimi griči nekaj milj pred njim. »Ah, kako lepo je, da si spet tu. Ali že veš, da mi je Katarina dala besedo?« Pri tako veseli novici je prišlo do viharjih vzklikov, tako da je še Simba pod vozom začel divje lajati. »In še nekaj. Anin mali Düsseldorf je umrl.«

Ustavili so se, da so zamenjali konje. Zaspano je čakal čoln ob zapornicah umetnega jezera, v katerem so rasle vodne lilije. Neki otrok jih je prinesel polno pest, s peclji in koreninami vred, za en sold. Položili so mokri šopek na tla v voz, ki je bil kmalu poln opojnega duha, ko so se peljali naprej.

»Pa se spet peljemo naprej skozi jesen kot nekdanj.« je rekel Antonio čez nekaj časa.

»Da.« se je smehljaj Vincenc. »Vse kaže, da je končno le nastopil mir v Franciji. Prvi konzul je velik mož.«

Od tu in tam

Seja senata je bila večeraj popoldne in ji je predsedoval predsednik dr. Anton Korosec. Na njej so najprej prebrali zapisnik zadnje seje nato pa ukaze kraljevskih namestnikov o postavitvi poslanca Volja Čvrkčiča za ministra in postavitvi gradbenega ministra dr. Mihe Kreka za namestnika pravosodnega ministra dr. Ružiča za časa njegovega bivanja v inozemstvu. Predsednik je na seji sporočil, da je dobil od predsednika poslanske zbornice v nadaljevanje proučevanje predlog državne proračuna in finančnega zakona. Ta proračunski predlog bo takoj odstopil v razmatranje finančnemu odboru senata. Finančni odbor senata mora biti do 20. marca z delom gotov. Senat je nato odločil dnevni red za prihodnjo sejo, ki bo v torek 21. marca. Na tej seji se bo začela proračunska razprava.

Ukinjena je določba, po kateri bi morali biti kaznovani lastniki kino-podjetij v primeru, da pristojne oblasti najdejo v dvorani v kino-predstavi osebe, ki niso plačale vstopnice, ali pa da so se vsedle na dražji prostor, kakor je pa tisti, za katerega so plačale vstopnice. Ta določba je bila prej v predlogu finančnega zakona in jo je finančni minister pred izglasovanjem finančnega zakona razveljavil.

Velikansko posodo iz rimskih časov, ki drži 500 litrov in ima obliko vrča, je odkopal te dni na svojem vrtu kmet Luka Marčič iz Benkovec. Njano je našel, ko je v vrtu kopal, da bi zasadil smokvo. Posoda je iz žgane gline. Na to svojo najdbo je omenjeni kmet zelo ponosen in neprestano govori samo o njej. Najdba pa je vzbudila tudi daleč naokrog veliko zanimanje. Posoda je odlično ohranjena, in so takšnih starinskih predmetov iz rimske dobe odkopali gotovo še malo. Kmet je ne namerava obdržati doma, pač pa se, kakor poročajo, že pogaja z nekim ljubiteljem etar, da bi mu jo prodal za drag denar. Kar tako poceni je ne da, ker se zaveda, da je dosti vredna, ker je na vsak način nekaj izrednega.

60 tisoč cigánov je v Jugoslaviji, tako kaže zadnja statistika, na katero so se opirali zadnji obliki zasedanja banskega sveta savske banovine tisti, ki so se zavzemali za to, da je treba rešiti že enkrat tudi cigánsko vprašanje. Večina je bila mnenja, da so cigáni narodno zlo. Nekateri zagrebški banski svetniki so prosili, naj se banovina zavzame za to, da bo čim prej sprejet predlog za stalno naseljevanje cigánov v določenih krajih. Pri teh svojih zahtevah so se opirali na to, kako v drugih državah rešujejo cigánsko vprašanje. Na Dunaju je na primer mednarodna centrala, ki vodi boj proti cigánskim kriminalnim tipom. Ta ustanova ima podatke o cigánih in o tistih, ki žive po cigánsko, in jih nato stavlja na razpolago pristojnim oblastem.

Da ga ne bi žena več varala, ji je ukazal njen mož Srečo Nikolič in Sremske Mitrovice, naj gre z njim v samostan, kjer mu bo prisegla zvestobo. Žena ga je morala ubogati ter se je z njim odpravila na pot proti bližnjemu samostanu. Komaj pa sta prišla do prvega gozda, jo je Sreča nenadno začel neumljeno obdelavati s pestmi, nato pa je potegnil nož in ji zadal 20 ran. Sreča Nikolič pa se je, kakor da se ni nič zgodilo, vrnil domov in dejal otrokom, naj gredo v bližnji gozd po mater, ki da so jo prijeli krčji, in naj jo pripeljejo domov. Otroci so očeta ubogali ter pripeljali mater na pol mrtvo domov. Mož jo je doma še preoblekel, da ni bila vsa krvava. Žena je kmalu zatem že umrla. Mož so takoj zatem aretirali. Zdaj se je zagovarjal za svoj zverinski zločin pred sodiščem v Sremski Mitrovi. Opravičeval se je, da jo je bil prijeten temeljito kaznovati, kar ga je varala. Preiskava je tudi ugotovila, da je celo nagovarjal svojega sina, naj prizna, da jo je on ubil, kajti sin zaradi mladostnosti ne bi bil za takšno dejanje odgovoren. Sodišče je Srečo Nikoliča obsodilo na 20 let težke ječe.

O veliki sleparski aferi v zvezi z graditvijo železniške proge Požarevac-Kučevo (ta proga je bila odprta preteklo nedeljo) razpravlja zdaj sodišče v Belgradu. Že pred nekaj leti je vzbudila ta sleparska afera mnogo zgražanja ne samo v krajih, ki so bili po teh sleparijah neposredno prizadeti, pač pa tudi drugod po državi. Vendar je do sodne razprave prišlo šele zdaj. Na zatožni klopi sedijo štirje ugledni gospodje, advokat iz Požarevca, apotekar iz Zemuna, notar iz Uljme in nek inženir iz Belgrada. Obtožnica je državni tožilec bral čeli dve uri, tako je bila obširna. Obtožencev očita, da so prejemali razne nedovoljene provizije, da so sklepali pogodbe na škodo države, da so državo oškodovali za 20 milijonov dinarjev in podobne stvari. V obtožnici stoji tudi razna imena uglednih ljudi iz Belgrada, Dunaja, Zürich, Pariza in Berlina, ki so sodelovali pri tej aferi, vede ali nevede. Obtoženci ničesar nočejo priznati. Danes bodo zaslišane priče, ki bodo morda že kaj bolj podrobno povedale, kako je bilo z vso ktlvarjo.

Prava decembrska zima je zdaj v Južni Srbiji. Predvečernjim in večeraj je padlo okoli 30 cm snega tudi po nižinah, po gorah pa ga je zapadlo ponekod meter visoko. Promet na vseh železniških progah in cestah je zelo otežčen. Tako pozne zime v teh krajih še najstarejši ljudje skoro ne pomnijo. Ljudje pa so zdaj zelo zaskrbljeni, kaj bo, če se nenadno ojuži. Nastale bi v tem primeru gotovo velike poplave, ki bi po tamkajšnjih poljih naredile veliko škodo.

Najstarejši človek v Mačvi, 116letni Marko Dimitrijevič, je te dni umrl. V Radenkoviču v Mačvi je prišel pred davnimi leti kot navadni hlapec, a si je s svojo pridnostjo in varčevanjem kmalu pridobil toliko premoženja, da si je lahko kupil posestvo. To njegovo posestvo pa je stalno raslo in je zdaj, ko je njegov lastnik umrl, eno najlepših posestev v Mačvi. 116letni Dimitrijevič je bil med najbogatejšimi ljudmi v teh krajih.

Najbolj znani mož na vsem Kosovem Polju je brez dvoma 106letni Muja Šičarovič. Velja za pravega čarovnika. Od svojega očeta se je bil naučil neko čudno »molitvico«, s pomočjo katere naloži ta možakar rib, kolikor jih le hoče. Pravijo, da ribe kar drve skupaj, kadar se pojavi ta človek ob vodi in začne na ves glas kričati to molitvico. In te ribe mu potem služijo kot najuspešnejše zdravilo proti mrzlici. Kadar gre skozi kakšno vas, vedno vpije, in njegov glas je čisto podoben lajanju. Za njim se navadno podi gruča otrok, ki med njimi ta mož vzbujajo še prav posebno pozornost. Mož hodi od hiše do hiše in zdravi z »blajanjem« ljudi vseh mogočih bolezni. Nekateri, ki so že bili sodobni, pravijo, da »ordinira«. Če se kakemu dekletu na primer ne posreči, da bi osvojila srce mladega fanta, baje uspešno pomaga Mujina »sveta palica«. Torč je res velik čarovnik.

Razprava o šenčurskih krivoprisežnikih preložena

Ljubljana, 16. marca.

Včerašnja kazenska razprava proti krivoprisežnikom v šenčurskim procesu je bila po petih urah prekinjena in se bo nadaljevala 27. t. m. ob 8.30, ko bodo zaslišane na predlog državnega tožila še nekatere priče, da točno in neovržno potrdijo dokaze narodnega poslanca Janeza Brodarja, ki se je večeraj pripeljal iz Belgrada k razpravi, da ni on nikdar in nikjer med šenčurskimi demonstracijami izrekel protidržavnih in protidržavnih vzklikov. Brodarjevi nasoročniki iz tabora protisile JNS so prav šenčurske dogodke izrabili, da bi Brodarja za vedno očrnilo kot velikega sovražnika naše dinastije. Včerašnja razprava pa je jasno pokazala, da je bil poslanec Brodar dosleden zagovornik države in dinastije. Poslanec Brodarja je zastopal odvjetnik dr. Josip Voršič.

Obširna obtožnica je v razlogih nanizala zanimiva in značilna dejstva. Obtožence Jože Prešeren, ki je nastopal v Šenčurju kot veliki jeenesarski izvajalec in udarila, je med demonstracijami naharil kaplana Urbanca, sedaj v Cerknici na Notranjskem, in ga opljuval. Krčjal je tudi: »Dol s farji! Dol s papežem!« Posledica je bila, da mu je razjarjena množica razbila kolo in ga pretepla. Obtožnica tudi poudarja, da je poslanec Janez Brodar vplival pomirjevalno, da je tudi na sestanku v Predosljah naglašal treznost in mirnost.

Oba obtoženca sta po prebrani obtožnici izjavljala, da nista kriva zločina krive prisege in da sta vedno govorila čisto resnico. Obtoženi Luka Volk je zatrjeval, da se še spominja vseh dogodkov. Prazil je zlasti na Janeza Brodarja, ki je stal pri Umnikovi hiši. Na predsednikovo vprašanje, zakaj je takorazil na Brodarja, je odvrnil: »Prazil sem na njega, ker je nam prej na Primskem shod razbil. Bil sem pet metrov od njega.« Volk je vztrajal pri svojih trditvah. Čudno pa je, da je samo on slišal Brodarjeve vzklike, ko vsi drugi niso čuli niti besedice katerega protidržavnega vzklika. Volk je sodnikom tudi zatrjeval, da je Brodarju »gledal naravnost v usta«.

Drugi obtožence, Jože Prešeren, je bil zelo drzen in nesramen. Po slednjiški okolici in daleč po Gorenjskem je znan kot velik pretepač. Napram sodnikom je skušal biti vljuden ter je mali senat vedno nagovarjal: »Visoko sodišče! Uvodoma je izjavil paterično: »Visoko sodišče! Vedno sem govoril resnico in tudi danes.« Prešerna pa so drugi

gače voditelji JNS zapustili, kajti pri nekaterih razpravah v zadevi župana Umnika ga je branil banovinski tajnik JNS dr. Marjan Zajec, pozneje in tudi večeraj ne več. Pri tem obtožencev je čudno, da se je nekaterih dogodkov spominjal v vseh podrobnostih, pri drugih, važnejših, pa se je izgovarjal, da ga je »naenkrat zapustil spomin«.

Senatni predsednik je po končanem zaslišanju obeh obtožencev uvedel dokazno postopanje z zaslišanjem mnogih prič.

Poslanec Brodar je mirno in obširno pojasnjeval razvoj dogodkov v Šenčurju. Že doma je opomnil fante, da naj bodo v Šenčurju mirni in dostojni. Ko so padli streli, je z Umnikom protestiral pri podporočniku Rakicu tudi za to, ker je bil posestnik Okorn v stegno lahko zaboden od bajoneta. Protestiral je tudi pri okrajnem načelniku dr. Ogrinu zaradi strela. Okrajni načelnik ju je naprosil, da naj vplivata pomirjevalno na razjarjeno množico. To je storil. Nikdar pa ni vzklikal.

Anton Umnik je potrdil izpoved prve priče in poudaril: »Bil sem ves čas skupaj z Brodarjem. Nikdar ni vzklikal. Ljudi je miril.« Priče Aljančič Blaž iz Prebačevega, Mohar Matija, tudi iz te vasi, gostilničar Kristian Ivan, Jakob Prestor iz Srednje vasi, Fran Zarnik iz Šenčurja, France Pravst, Zorman Peter in Perčič Fran so v glavnem izjavili in potrdili, da Brodar ni rabil kakih protidržavnih in protidržavnih vzklikov in da bi hujškal množico na orožnike. Priče so pač videle Brodarja, kako je ljudi miril, rekoč: »Bodite, fantje, pametni in mirni!«

Priča Ivan Javornik, sedaj upokojeni orožniški narednik, je splošno opisal dogodke in poudaril: »Protidržavnih in protidržavnih vzklikov nisem slišal, tud vzklikov za republiko ne.«

Priča Ivan Šnabl, sedaj orožniški narednik-komandir v Kamniku, je med drugim naglasil: »Brodar ni vzklikal, ni vpil, samo miril. Sploh nisem slišal nobenega protidržavnega in protidržavnega vzklika. Pač pa kliče: »Živio dr. Korosec!«

Državni tožilec je zahteval, da sodišče zasliši še nekatere priče. Obtožence Jože Prešeren pa je zahteval, da mora sodišče zaslišati kar 150 prič, kakor navaja obtožnica. Značilno je tudi dejstvo, da sta obtoženca sprva napram orožnikom zamolčala »sodne vzklike« in sta jih šele v Ljubljani »zupaal« preiskovalnemu sodniku. Razprava je bila nato, kakor omenjeno, prekinjena.

Oblasti in medvedja nadloga v Loški dolini

Stari trg, 13. marca.

V tukajšnji občini posebno v vaseh Knežja njiva ter Dolenje in Gorenje Poljane dela medved obširno škodo na polju, posebno na krmi. Kmetje se pritožujejo na vse mogoče ustanove, da bi dobili povrnjeno škodo, ki jo je naredil medved, končno pa dolžijo bansko upravo, da je medveda zavarovala in pravijo, zakaj varstva ne odpravi.

Da smo si na jasnem, pogledimo, kaj pravi banovina glede medveda in kdo prav za prav varuje medveda.

Na številne pritožbe, ki so jih vlagali ljudje iz območja, koder straži in dela škodo medved, da bi banovina preprečila to zlo, je banska uprava izdala razpis 11. aprila 1938 okrajnim načelstvom v Logatcu, Kočevju in Novem mestu. Dopolni pravi:

Medvede so svojčas varovali nekateri veleposesniki ter so jim pokladali na posebnih krajih mrhovino. Po razlastitvi nekaterih veleposestev pa so mrhovine odpadla, zato si medved išče hrano na polju, koder dela škodo. Banska uprava je številnim posestnikom plačala za leto 1937 19.284,75 dinarjev odškodnine. Da bi ustregla nujni zahtevi po zmanjšanju števila medvedov, je banska uprava dovolila v jeseni 1. 1937 odstrel štirih medvedov. To dovoljenje pa lovski upravi-

čenci niso izrabili, zato se okrajno načelstvo pooblašča, da določi število odstrela medvedov v letu 1938. V krajih (občinah) kjer je bilo največ škode, naj se odstrela 1—2 medveda. Lovskim upravičencem stavite rok za odstrel. Ako pozivu ne bi ugodili, ravajte po § 20. ali § 36. zakona o lovu. Zelja zaslišane Zveze lovskih društev je, naj bi odredila oblast odstrel v času, ko je krzno najboljše. Na to pa se ni mogoče ozirati, ker je treba škodo na polju zmanjšati že prej, preden dozorijo pridelki. Na pritožbo iz Starega trga v počasnem poslovanju pri centvi in plačilu škode je bil opozorjen okrajni načelnik na odredbo banske uprave z dne 11. aprila 1938 III. VII št. 556-3, ki je v izvlečku navedena zgoraj.

Iz tega je razvidno, da je banska uprava na predlog Prirodoslovnega društva in Zveze lovskih društev zaščitila medveda za dobo 5 let, ki traja še do konca 1. 1940., torej še dve leti.

Nastane vprašanje, zakaj niso ustrelili medvedov že v 1. 1937 in 1938 v tukajšnji občini, ko je vendar dokazano, da je škoda obširna in številno medvedov prevlelo. Zdi se, da smo v začaranem krogu, da nobena odredba in nalog več ne učinkujeta. — Ubogi kmet pa čaka rešitve in upa, da bo kdaj boljše...

Jedinstvo : Ljubljana

Po trimesečnem odmoru imamo v nedeljo zopet ligaški program. Potop pride v Ljubljano Jedinstvo, ki je lansko leto s svojo zmago nad Haškom (5:1) postalo strah in trepet vseh ligaških klubov. Nihče ni dobro vedel, kdaj bo Jedinstvo presenetilo in kdaj bo premagalo tudi največjega favorita. Vendar Jedinstvo letos v pomladnem delu prvenstva še ni doseglo forme, ki jo je imelo lani v jeseni. Gostovanje Jedinstva v Ljubljani je gostovanje četrtga belgrajskega kluba, ki bo v Ljubljani nedvomno pokazal vse vrline belgrajskega nogometa. Jedinstvo ni več najslabši ligaški klub v Belgradu in ga lahko mirno postavimo ob stran BSKU, Jugoslaviji in Basku. Nedeljsko srečanje Ljubljane in Jedinstva bo torej nudilo vsem našim nogometnim gledalcem lep in zanimiv športni dogodek.

Naša Ljubljana bo torej po dveh precejšnjih neuspehih v Splitu in Belgradu na vsak način skušala popraviti svoj sloves v nedeljski tekmi proti Jedinstvu. Borba med obema kluboma bo nadvse ostra in upamo tudi fair. Po poročilih iz Skopja, kjer je Jedinstvo igralo svojo zadnjo tekmo, je Jedinstvo igralo precej ostro in surovo. Na to bo treba torej paziti. Jedinstvo ni klub, ki ga ni mogoče premagati, zato tudi računamo z zmago domačih, čeprav še dolgo niso v tisti formi, kakor so bili na jesen. Treba se bo pač potruditi in Ljubljana zelo, zelo potrebuje še dve točki.

Časopisna turistična propaganda

Tujskoprometna zveza »PUTNIK« v Mariboru je te dni razposlala vsem turističnim interesentom v svojem delokrogu, mestnim in krajevnim občinskim turističnim odborom, krajevnim tujskoprometnim društvom in sličnim organizacijam, gostinstskim združenjem ter posameznim turističnim postojankam in obratom, podrobne razpise glede udeležbe pri kolektivni turistični reklami za Slovenijo v domačih in v inozemskih časopisih. Ta kolektivna reklama je zamišljena na ta način, da bodo turistični interesi objavili oglase v posameznih časopisih strnjeno pod skupno, okusno izdelano in učinkovito glavo, tako da bodo oglasi pod skupno glavo vzbudili pozornost čitatelja časopisa in bodo tako vsi oglasi, tudi najmanjši, dosegli svoj propagandni namen. Tujskoprometna zveza je pri upravi posameznih časopisov za objavo teh oglasov dosegla izredno ugodne pogoje. Razen tega prevzame Tujskoprometna zveza na sebe stroške za objavo skupne glave oglasom. Tako predstavlja kolektivna časopisna reklama ne le zelo učinkovito, temveč tudi zelo ceneno propagando za letošnje turistično sezono. Želeti bi bilo, da se ta propagandna akcija izvede v čim večjem obsegu. Turistični interesi, ki morda niso prejeli omenjenega razpisa ali pa od krajevnih tujskoprometnih činiteljev niso bili pozvani k udeležbi pri kolektivni turistični reklami,

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometriski stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost v %	Veter (smer, jakost)	Pada-vine (mm)
Ljubljana	754,8	5,9	10	10 NNE ₂	—
Maribor	755,3	4,2	10	10 NW ₂	—
Zagreb	753,3	5,0	70	8 WNW ₂	—
Belgrad	755,0	5,0	20	8 SW ₂	—
Sarajevo	759,8	4,0	8	0	—
Vis	755,1	4,0	30	0 NW ₂	—
Split	754,7	8,0	10	0 NE ₂	—
Kumbar	753,1	7,0	10	2 N ₂	—
Rab	750,7	6,0	10	10 NE ₂	—
Uspovodni	753,5	9,0	10	0 NE ₂	—

Vremenska napoved: Spremenljiva oblačnost, nestanovitno in toplejše vreme. Severni in vzhodni vetrovi.

Koledar

Danes, četrtek, 16. marca: Hilarij.
Petek, 17. marca: Jedert.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komolar, Vič-Tržaška cesta.

Pevski zbor Glasbene Matice: Drevi ob 20 redna vaja vsakega mešanega zbora.

Opozorilo vojnim prostovoljcem! V nedeljo dne 19. marca t. l. se vrši v veliki sejni dvorani mestnega magistrata v Ljubljani ob 10 dopoldne XX. redni občni zbor naše organizacije. Na predvečer obnega zbora dne 18. marca t. l. bo ob pol 21 v restavracijski dvorani hotela Strukelj (Dalmatinova ulica) članski sestanek, na katerem se bodo podrobno obravnavala vsa poročila za občni zbor in se bo sestavila tudi kandidatna lista novega odbora. Razprave bodo lahko samo na tem članskem sestanku, ne pa na občnem zboru, ki bo imel svečano obeležje.

Tovariši! Udeležite se gotovo in polnoštevilno zaupnega sestanka in obnega zbora! — Okrajna organizacija vojnih prostovoljcev kraljevine Jugoslavije v Ljubljani.

Polovična voznina za VIII. Mariborski teden ki se bo vršil od 5. do 13. avgusta 1939.

Generalna direkcija drž. železnice v Belgradu je z odlokom GD broj 20352 od 10. marca odobrila za vse obiskovalce letošnjega Mariborskega tedna polovično voznino. Popust velja za dopotovanje od 1. do 13. avgusta in za povratek od 5. do 17. avgusta 1939. Običajni popust je odobren tudi za izlozbeno blago.

V KVALITETI KROJU IN IZDELAVI NEDOSEGLJIVE, V NIZKI CENI BREZKONKURENČNE

ŽE SAM POGLED V NAŠE IZLOŽBE VAS PRIJETNO PRESENETI IN VABI ZA NAKUP.

Ljubljansko gledališče

DRAMA — Začetek ob 20.

Četrtek, 16. marca: »Kaj je resnica?« Premiera. Premierski abonma.
Petek, 17. marca: zaprtlo.
Sobota, 18. marca: »Prevara«. Izvén. Znižane cene od 20 din navzdol.

OPERA — Začetek ob 20.

Četrtek, 16. marca: »Ero z onega sveta«. Red Četrtek.
Petek, 17. marca ob 15: »Evgenij Onegin«. Dijaška predstava po globoko znižanih cenah od 16 din navzdol.
Sobota, 18. marca: »Werther«. Premiera. Premierski abonma.

Mariborsko gledališče

Četrtek, 16. marca, ob 20: Pygmalion. Red C.
— Petek, 17. marca zaprtlo. — Sobota, 18. marca, ob 20: Prodana nevesta. Red B.

Prva ponovitev Shavocce komedije »Pygmalion«. Jutri, v četrtek, 16. marca se prvič ponovi Shavova duhovita komedija »Pygmalion«, ki je bila pri premieri zelo simpatično sprejeta in je v Skrbniškovi priredbi in v glavni vlogi Branko Rasbergerje izvrstno uspela.

Drobne iz Kranja

Kranjski občinski preračun je odobril za ljudsko prosveto sledeče izdatke: Vzdrževanje šole na Primskem in v Kranju 100.000 dinarjev, najemnine za tekstilno šolo 40.000, prispevek meščanski šoli 38.696, podpora Sokolu in športnim organizacijam 15.000, podpora kulturnim društvom 5000, podpora za Prosvetni dom 10.000, podpora za Učiteljski dom v Ljubljani 10.000, podpora za Jegličev akademski dom 6000, podpora Glasbeni šoli 9000, Rdečemu križu 1000, za obvezno telesno vzgojo 3000, šolski kuhinji 14.000 dinarjev.

Za podelitve svojega rojstva je daroval industrialec G. Franc Gorjanc 5000 dinarjev Vinčencevi konferenci za kranjske reveže. Plemenitemu darovalcu prav lepa hvala!

Zveza združenih delavcev v Kranju vabi na proslavo delavskega praznika v nedeljo 19. marca na god sv. Jožefa. Zjutraj ob osmih bo skupna sveta maša v župni cerkvi v Kranju, ob devetih v Ljudskem domu delavskega zborovanja, na katerem bo govoril poleg domačih govornikov tudi zastopnik centrale. Zvečer ob osmih bo v Ljudskem domu delavske akademije s sledečim sporedom: 1. Delavska družina — živa slika. 2. Pesem moškega zbora Prosvetnega društva Kranj. 3. Klic množice — zborna deklamacija. 4. Finžgarjeva dvodejanka »Nova zapoved«.

naj se nemudoma obrnejo na Tujskoprometno zvezo »PUTNIKA« v Mariboru, ki bo interesentom takoj dostavila podroben razpis in vsa potrebna navodila.

V Nemčiji grade „ljudsko vozilo“

Ze pred desetimi leti je Hitler ukazal nemški industriji, da naj bi izdelovala ljudske avtomobile, ki naj bi ne veljali več, kakor tisoč mark (18.000 din). Nemška industrija je izjavila, da tega ne zmoro iz tehničnih ozirav in pa radi kakovosti materiala. Hitler pa ni odnehal in končno je dr. Ley, ravnatelj propagandnega oddelka, našel za to sredstva. Ustanovili so kapital 480 milij. mark, ki so določene samo za izdelovanje avtomobilov in sicer pol milijona letno. Zgradili so blizu Hanovra tovarno, ki bo zaposlevala 60.000 delavcev in mesto, kjer bo našlo zavetja 200.000 ljudi. Z gradnjo so začeli, ki bo končana čez tri leta.

Nakup na obroke

Na dan mislijo izdelati 2000 avtomobilov. Ker pa ni mogoče imeti tolikšne zaloge, je treba najti trg, kamor bi vozila izvažali. Tako so prišli na misel, da bi imel vsak Nemec svoj avto. Toda kako? Vsak ne more odšteti tolikšne vsote. Tako se jim je porodila misel, da bi prodajali na obroke. Ze leto dni pobirajo podpise, kdo si hoče kupiti avto. Veljal bo 990 mark in zraven še 200 mark, ki so določene kot premija zavarovanja za dobo dveh let. Kupec bi plačeval mesečno po 20 mark in po treh letih bi avto postal njegova last. Dočim v pogodbi ni nič določeno, kdaj se naj dobava izvrši, pa je po drugi strani točno označeno, da mora biti plačevanje obrokov popolnoma redno, sicer izgubi obvezanec pravico do avta, ne da mu bi bil pri tem povrnjen denar, ki ga je bil že vplačal. Kdo pa naj bi kupoval te avtomobile. Po Hitlerjevem mnenju, bi to zmogel vsak srednje premožen Nemec, to se pravi tisti, ki ima mesečno vsaj 300 mark dohodkov in vsak tak Nemec naj izkaže svojo državljansko dolžnost s tem, da pod-

piše obvezen nakup, ne oziraje se na to, da morda ta vsota zadostuje komaj za preživljanje in da ta obveznost pomeni znatno breme. Po drugi strani pa je zopet vprašanje, ali bo vsak, ki bo podpisal, zmožen, da se bo avtomobila tudi lahko posluževal, kajti 20 mark mesečno bo obšutna obremenjevalo stroške, ki so v zvezi z vožnjo.

Seveda bi morala biti produkcija tovarne vsaj v glavnem porabljena in Nemci upajo, da bodo to »narodno vozilo« v zadostni količini izvažali na srednjeevropski trg in po celem svetu. Kakšen bo uspeh, se še ne ve, očitno pa hočejo Nemci namesto v denarju, plačevati v »naturalijah« in je to torej nekaj gospodarski manever. S tolikšno produkcijo pa bi se povečal avtomobilski promet, produkcija in uporaba goriva ter sintetičnega gumija, kar vse bi ustvarilo pogoje, da bi Nemčija zadostila svojim potrebam.

Bodočnost bo pokazala

Najzanesljivejšega se zazdaj da povedati o tem avtu le to: Je zelo trpežen in predstavlja več, kakor pa pove cena. Porabi zelo malo in doseže hitrost 100 km na uro, kar popolnoma zadostuje. Načrte za ta avto je napravil dr. Porsche in je s svojim delom lahko zadovoljen.

Nemški gospodarstveniki si od tega novega načina izdelovanja mnogo obetajo in pravijo, da je to nekaj izrednega. Toda šele skušnja bo pokazala, v koliko je to dobro in koristno. Kajti časi se spreminjajo. Dočim je kralj Henrik IV. rekel, da bo višek blagostanja dosežen takrat, kadar bo ob nedeljah imel vsak kmet na mizi pečeno piščo, miš sedanjí voditelj nemškega naroda, da bo elaherni nemški državljani zadovoljeni takrat, ko se bo lahka vozil z avtomobilom.

„Stolp miru“ - pokopališče v puščavi

Doživljaji francoskega častnika, ki je potoval po perzijskih puščavah

Neki francoski častnik je potoval po Perziji in na svojem potovanju je v puščavi našel na čudne okrogle zgradbe, ki jih domačini imenujejo »stolp miru« in ki jim služi za pokopališče. Takole opisuje svoje vtise:

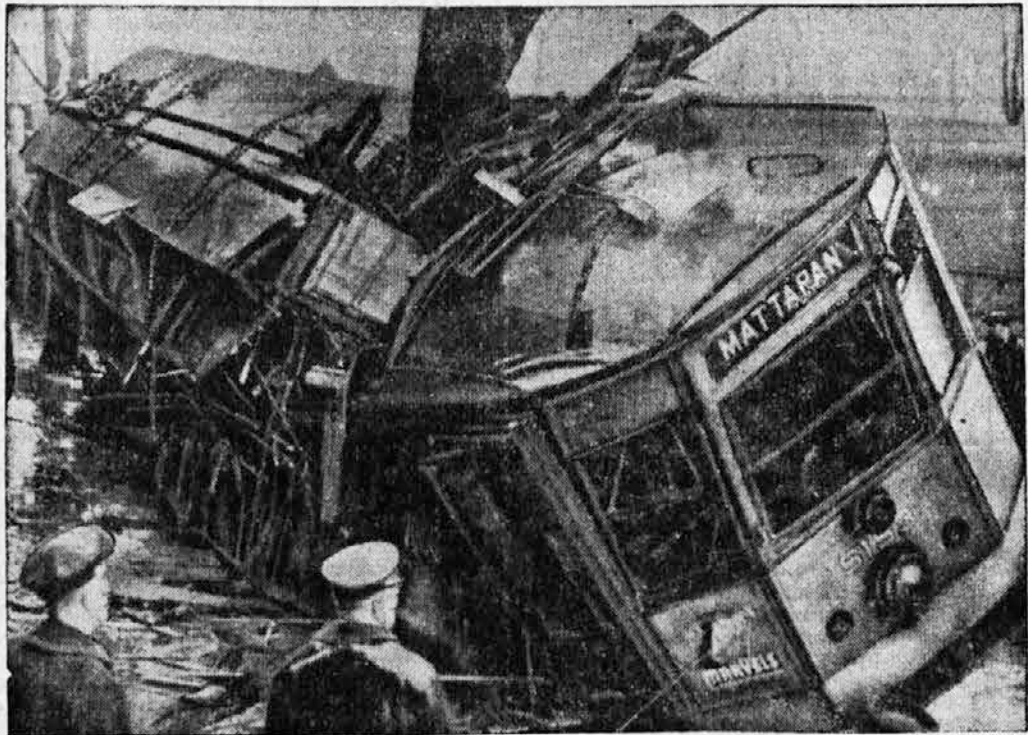
Moj vodnik me je popeljal v del puščave, kjer je stal »stolp miru«. Odkar vladal v Perziji šah Pehevi, hoče svoji deželi ustvariti boljše in lepšo bodočnost. Tudi te »stolpe miru« je obsodil na smrt. Toda kaj pomeni zakon v tem oddaljenem kraju in v tej samotni. Ljudje živijo tu, kakor so živeli v dobi Zaratustra.

Z vodnikom sva odkorakala še pred zoro. Po dobri uri hoda sem opazil okrogel zid, visok približno dva metra, v katerem nisem opazil nobenih vrat. Strašen mir je visel nad pokrajino. Vodnik me je peljal k velikim skalam, ki so se odkrhnile in na katere sva se s težavo skobacala. Od tod sva lahko videla v notranjost zgradbe. Zdelo se mi je, kakor da bi gledal v žrelo ugaslega ognjenika.

ka. Tla so bila posejana z neenakimi kupi, ki niso imeli nobene oblike. Na robovih zidu sem opazil nekaj živega. To so bili jastrebi, ki so od časa do časa težko udarjali z ogromnimi krili. Ko sem tako opazoval, mi je vodnik ponudil kukalo. To, kar sem imenoval kupčke, so bile človeške kosti, bele, razmetane križem krašem. O kaki zemlji ni bilo ne duha ne sluha. Vse je bilo pokrito z ostanki okostnjakov. »Stolp miru« je pokopališče puščave.

Jastrebi - stalni spremljevalci

Vodnik mi je zaupal, da je ta dan za obisk »stolpa miru« zato izbral, ker se bo nekaj vršilo. In res, kmalu sva videla nekaj mož. Na čelu te žalostne procesije, katere udeleženci so bili oblečeni v razcapane cunje, sta stopala dva moža, ki sta neela vsak po eno odlomljeno vejo. Na koncih teh vej je bilo privezano neko podolgovato breme. Bil je mrlič. Može v procesiji so peli do kosti pre-

V Bostonu se je pripetila tale strahovita nesreča. Voz cestne železnice je v največjem diru iztiril in se zalezel v drevo. Pod seboj je pokopal šest človeških življenj, 20 ljudi pa je bilo težje ali lažje ranjenih.

Norman Raily Raine:

JUNAŠTVA ROBINA HOODA

ZGODOVINSKI ROMAN S SLIKAMI

Ta udarec bo Mucha prav gotovo pokopal, boj bo v kraju, on pa se bo lahko odpravil naprej, da dokonča svoje podlo delo in ubije kralja Riharda z Levijm srcem zahrbtno, iz zasede...

Toda, ne!... V zadnjem hipu je Mucha odkočil ter se spretno in premišljeno izognil strahovitemu Dickonovemu udarcu, besni Dickon pa je takoj docela izgubil svoje ravnotežje, se opotekel in se zalezel naravnost proti Muchovemu meču.

Mucha je udaril in izbil Dickonu meč iz rok z lahkoto — kakor bi bil izbil iz rok nebojčnega otroka palico.

Meč je zabrnal in v visokem loku odletel daleč stran v vodo.

Dickonu je predla trda.

Odkočil je, izvlekel svoj nož in navalil na Mucha.

Tako blizu k telesu mu je prišel, da bi Muchu meč v tej borbi le nagajal, mesto da bi mu koristil. Ni ga imel za kaj več rabiti.

Zagnal ga je torej preč od sebe, naglo potegnil izza pasu svoj ostri, dolgi sheffeldski nož, ki je bil brušen na obeh straneh.

Nasprotnika sta si stala s prsi ob prsa. Mnogo višji, plečati in korenjaški Dickon je stal pred neznanim, majhnim in po videzu slabotnim Muchom kakor ogromna pečina pred majhnim kamenom; postrani nagnjena se bo zdaj zdaj zvalila na kamen, ga pokopala pod seboj in

zdrobila v najdrobnejši prah, da o njem ne bo več ostalo nobenega sledu in ostankov.

Nasprotnika sta nekaj časa stala s prsi ob prsa, popolnoma mirno kakor bi se bila zrasla. Huda sapa ju je dajala. Drug drugega sta gledala nezaupljivo in previdno.

Kdo bo koga prej vsekal z nožem, kdo bo koga prej odrinil za korak nazaj, ga pahnili od sebe in mu takrat, ko se bo zamajal, porinil nož v prsi in ga zaklal kakor mutasto žival?

Pečina in kamen sta se zgenila isti hip. Dickon je napel mišice, Much je napel prsi, toda Dickon je pahnil Mucha od sebe z lahka kakor peresce.

Much ni izgubil ravnotežja, odkočil je in se le na videz napravil kakor bi se lovilo, da bi na ta način prekanil svojega sovražnika. Dickon je nemudoma skočil za njim, zamahnil, toda njegovemu udarcu se je Much hladnokrvno in spretno izognil. Nož v močni Dickonovi pesti je švsnil skozi zrak, pa ni zadel.

Much se je vzravnil. Bliskovito je planil v Dickona in sunil z nožem. Toda Dickon je nagonsko začutil nevarnost. Pripravljen je pričakal Mucha in njegov udarec spretno odbil.

Znova sta bila v prejšnjem položaju. Čakala sta drug drugega, oprezovala, nikomur se ni dalo prav začeti.

Človek je dejal, da imata strah drug

67

pred drugm, oba branita svoje življenje. Zdaj je tudi Dickon že začutil, da mu gre za življenje in smrt. Velika nevarnost, v katero je bil proti vsemu začetnemu pričakovanju, mu je nenadoma postala jasna.

Stojita kakor bi jima bile okamenele roke sredi silovitega zamaha; zdaj pa je prvi prešel v napad Much.

Planil je nekoliko v stran in zamahnil, da bi zadel Dickona naravnost v srce. Dickon pa se je njegovemu nepričakovanemu sunku spet zelo spretno izognil ter pri tem celo zagrabil s prosto roko Muchovo desnico, v kateri je bil nož.

Much je začutil močni stisk Dickonove roke; kakor bi trenil, se je zavedel, kaj mora storiti. Se sam je zagrabil Dickona za desnico. Zdaj pa sta se pograbila od blizu. Prerivala sta se in ruvala, da so se jima na čelih prikazale že po nekaj minutah velike kaplje potu od silovitega napora, ki sta ga bila vložila v to borbo, za katero sta oba čutila, da bo odločilna in poslednja. Zadnje moči sta se zbrala za ta boj, ki naj bi odločil o življenju ali smrti enega od njiju.

Kakor s kleščami sta oba stiskala razširjeni roki in napejala vse moči. Rdeča sta postajala v obraz od nečloveškega napora. Boj ne bo utegnil biti dolg; samo za to gre, kdaj bodo komu od njiju popustile mišice in pošla zadnja zaloga moči. Kdor bo prej popustil in klonil, ta bo sam zakrivil in povzročil, da mu bo nasprotnik zarinil nož v hrbet ali v prsi. Dickon je napenjal vse svoje moči in počasi, medtem ko je stiskal z drugo roko Muchovo desnico v zapestju ter se z lastno desnico upiral in premeševal prstič Muchove levice, blizal ostro konico

svojega noža Muchovim prsram.

Much je zabredel zares v obupen položaj.

Vse sile je napel. Na kratkem, mišičastem vratu so mu od divjega napora nabrekli plave in debele žile kakor bi se mu bile iz telepa pod kožo zalezle ka-

se, ki so se napile njegove lastne krvi. Vrgel se je vznak, hote amahnil in potegnil za seboj v mikvo pri rečem bregu, ki sta se mu bila med bojem že docela približala, tudi Dickona, ki se je zavalil zraven njega v pesek.

Dickon je bil že mislil, da mu končna zmaga ne more na noben način več uiti, saj se je z ostrino svojega noža že dotikal Muchovih prsi; le še malo, pa bi bil boj v resnici dokončan.

Muchov zviti padec pa ga je na vso moč presenetil in mu napravil neljubno razočaranje.

Padel je in obležal v pesku. Mucha je pritisnil z nogami, toda spretni Much se mu je izvil kakor jegulja. Dickon je bil že ves zasoplen in utrujen, komaj je še loviti težka sapo.

Kakor maček se je Much bliskovito postavil na noge. Skočil je in preden se je Dickon utegnil znati od nenadnega padca, mu je že zasadel ostri sheffeldski nož v hrbet.

Dickon se je zvil kakor na trn nabodena žuželka, dvignil roko ter se z drugo uprl ob zemljo, ki je bila pokrita z mikvo, hotel se je vzravhati, dvigniti in pripraviti za novo borbo.

Toda drugi Muchov sunek ga je zadel naravnost v srce.

Glava se mu je povesila, zlezal je skupaj, zahropel v smrtnem boju in padel kakor vreča vznak na mikvo.

En sam dan samostojna Češka z Moravsko, ki jo je nemška vojska zasedla skoro v pol dneva.

tresujočo melodijo, ki se je elišala kakor tuljenje hijen in postajala vedno glasnejša. Naenkrat se je vzdignilo kakih dvanajst jastrebov iz »stolpa miru« in zajadrlo proti pogrebemu sprevodu. Leteli so tako nsko, da so se skoraj zadevali glav mož. Može so položili truplo na tla in opravili poslednje molitve. Potem sta prišla dva za konca vej in vrgla truplo v notranjost stolpa. Čim je truplo padlo v stolp, so se vrgle strašne ptice nanj in z ostrimi kljuni raztrgale ovojje ter začele trgati meso. Eden teh groznih mrtvaških pičev pa je s par udarci močnega kljuna razbil lobanjo. Grozen je bil pogled na to strašno pojedinjo.

Ljudje so se med tem oddaljili. Zdelo se ni je, da so popolnoma ravnodušni. Nobene žalosti niso mogli razbrati z njihovih obrazov. Tudi oni sami bodo nekoč pokopani po obredu vere, katere ustanovitelj je bil Zaratustra. Po tej veri je truplo nečista stvar, ki onesaži vse, kar pride z njim v dotik.

Ko sem mrliča pogledal, sem videl, da ga koža ne izdaja za Perzijca, ampak za belca, Evropejca. Kakšne so okoliščine, ki so privedle tega človeka do tega, da si je svoje zadnje bivališče izbral v tem strašnem kraju. Vprašal sem svojega spremljevalca in ta mi je tole povedal:

Pleme Buširk je znano zaradi lepote svojih žena. Med njimi je bila najlepša Njiseh. Njeni roditelji so bili revni in da bi jim pomagala, se je prodala nekemu bogategu trgovcu, ki jo je odpeljal v Bajrut, kjer je v neki kavarni plesala ples svoje dežele. Tu jo je našel neki cirkuški ravnatelj, jo vzel k sebi v službo, jo izučil in tako je kmalu postala glavna akrobatka, zlasti na trapezu. Prišla je tako v Anglijo v Southampton, kjer se je vanjo zagledal sin bogate rodbine, neki Barrov. Rodbina seveda ni hotela ničesar slišati o tej sinovi zvezi. Toda on jo je kljub vsemu poročil in tudi sam šel s cirkusom po svetu. Sčasoma pa je njena zvezda začela ugašati. Nekoč je padla z višine 15 metrov, se težko poškodovala in ostala za vse življenje hroma. Boda se je začela, Barrova rodbina pa se ni dala pregovoriti. Zato sta se oddolila, da gresta k njenim staršem. Po velikih težavah sta prišla v Džemi-Adar, njen rojstni kraj, kjer pa staršev nista več našla. Živelca sta nekaj mesecev v bedi, potem pa je Njiseh umrla. Odnegli so jo v »stolp miru«. Kljub vsemu, jo je še vedno neizmerno ljubil. Kmalu sa tudi njega odnesli in je končno našel počitek v »stolpu miru«.

Nek mladenič je zahajal v družino, kjer so imeli lepo dekle. Nekoč pride, ko je ni bilo doma. Pa vpraša brata:

>Ali misliš, da je tvoja sestra vedela, da bom prišel?

>Seveda!

>Kako to?

>Zato, ker je odšla zdoma.

>V tem plašču, gospod, niti opazili ne boste, da dežuje?

>Dobro! Toda kako pa naj vem, kdaj bo prenehalo deževati?

Vratar je stal blizu vrat, ko se ta s silo odpro in ga lopnejo po glavi. »O, Jaka, kar glavo mi je odprlo.« Jaka: »Sedaj imaš lepo priliko, da kaj noter spraviš.«

Učitelj naravoslovja: >Ali si morete misliti hujsko bolečino, kakor če žirafa vrat boli? Učenec: >Da, če ima slonoga kurja očesa.

Samostojna Slovaška in madjarska Ukrajina v številkah

O tem, kako velika je danes samostojna Slovaška in koliko ima ljudi, so bili izdani tile uradni podatki: Nova Slovaška država ima v sedanjih mejah 2.450.000 prebivalcev in površino 38.456 km². Med prebivalci na Slovaškem je en milijon 969.000 Slovakov, ostali pa so Madžari, Čehi, Nemci in Judje. Uradno poročilo dalje pravi, da je od sedanjega slovaškega ozemlja 1.193.332 hektarov plodne zemlje. — Karpatska Ukrajina, ki so jo včeraj zasedle madjarske čete, pa ima 552.000 prebivalcev in obsega področje 11.094 km².

Radio

Programi Radio Ljubljana

Četrtek, 16. marca: Angleške skladbe (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.30 Znanstveni orkestri (plošče) — 14. Napovedi — 18. Koncert Radijskega orkestra — 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Telovadna predavanja — 19.50 Deset minut zabave — 20. Koncert komornega tria (g. prof. J. Ravnik, I. Slais in G. Sedlbauer) — 20.45 Saksophon in klavir (plošče) — 21.15 Citre solo, g. Ivo Kost — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Iz naših spominov (Radijski orkester).

Petek, 17. marca: 11. Solška ura: Miti Ribičič: Znamilka pomladi. Mladinska ura (izvajajo brez p. učit. abiturienti, vodi Marica Ribičič — 12. Pozdravi iz Slovaške (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.30 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14. Napovedi — 18. Zenska ura: Vrtinasti bomo začeli (g. dr. Lojka Blatnik) — 18.30 Za vsakega nekaj (plošče) — 18.40 Slovensčina (g. dr. Stanko Lehen) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Naša književnost za časa vojne (Djuro Gavela) Bgd — 19.50 Kotiček SPD: Triglavska stena pozimi (g. Anderwald Beno) — 20. Koncert skladb prof. Pavla Sivca. Sodelujejo: Zlata Gjunge-nex, Julij Betetto, Milos Zichori, pomnožen. Rad. ork. dirig. I. M. Sijanco — 22. Napovedi, poročila — 22.30 Angleške plošče.

Drugi programi

Četrtek, 16. marea: Belgrad: 20 Narodne pesmi — 20.30 Simfonični koncert — 21.30 Tamburice — 22.15 Vokalni koncert — Zagreb: 20.30 Zbor — Praga: 21.10 Orkestralni koncert — Sofia: 19.30 Orkestralni koncert — 22. Plesna glasba — Varšava: 19.15 Zabavni koncert — 21. Klavir — 23.05 Poljska komorna glasba — Budimpešta: 19.30 Opera — Trst-Milan: 17.15 Vokalni koncert — 21. Komedija »Strojepiskop« — 22.30 Orgle — Rim-Bari: 21. Opera — Berlin: 20.10 Plesna gl. — Hamburg: 20.10 Vojaški večer — Vratislava: 20.30 Orkester in zbor — Frankfurt-Stuttgart: 20.15 Koncert po željah — Monakovo: 19.15 Pflitzerjeve skladbe.

Janez in Tone sta ležala v bolnišnici drug poleg drugega. Oba je bolela noga in zdravili so ju z masažo. Toda medtem ko je Tone med masiranjem od bolečin neprestano kričal, se je Janez hrabro držal in ni niti z očesom trenil. Tone ga končno je vprašal, kako to, da ga nič ne boli.

»Hm, pravi Janez, ali misliš, da sem jaz tako neumen kakor ti. Jaz jim pomolim vedno zdravo nogo.«